

Vážení a milí spoluobčané,

v předchozím díle jsme začali s pátrat po zaniklé vsi **Žďárné** někde okolo Žďárky a objevili přitom ještě další dvě pusté vsi – **Světla**, které V. Nekuda ve svém soupisu zaniklých obcí zařadil do kapitoly: **Osady zaniklé v 16. stol.**, a sice:

Osady zcela zaniklé (str. 136) a píše se tam:

- **Č. 63. - Světlá u Chlumku** (Vel. Meziříčí) 1556–1557
- Stávala mezi Chlumkem a Meziříčkem, kde je polní trať Na světlých. Jako ves se uvádí roku 1556, **1557** je ves pustá.
- PRAMEN: ZDB II, STR. 374 Č. 20, STR. 377 Č. 27 A 388 Č. 18,
- HOSÁK VE VM UVÁDÍ NA STR. 306 VES PUSTOU **OD ROKU 1466**
- **Č. 64. - Světlá u Pavlínova** (Vel. Meziříčí)
- Kromě lokalizace viz č. 63.

Když pomíneme čárku nad a (Světlá – Světla), první, co nám připadne divné, jsou ony **dvě vsi, stejně pojmenované – Světla**. Byly doopravdy dvě? Jedna blíž Pavlínovu a druhá poblíž Chlumku? A co když se jednalo pouze o jednu a tu samou ves? Chlumek s Pavlínovem jsou přece docela blízko... Když se podíváme na mapu, najdeme trať na Světlých za Chlumkem, směrem na Meziříčko (v katastru Kameničky) a pomístní název by tak mohl být pozůstatkem oné vsi Světla u Chlumku. Ale co ta Světla u Pavlínova? Další podobný název kolem Pavlínova jsem na mapě nenašla, ale to samozřejmě neznamená, že tu kdysi nemohla taková ves být.

Tak tedy: někde v okolí tu měly být kdysi **tři vsi – Žďárná** (eventuálně Ždírná) a **dvě Světla**. Nahlédněme teď tedy do úředních listin, jak jsem minule slíbila, zda nenajdeme alespoň trochu víc informací. V zemských deskách je, v **roce 1556**, kdy král Ferdinand vložil celý majetek třebíčského kláštera (tedy i majetek bývalého Měřínského probošství) Vratislavovi z Pernštejna, podrobný výčet majetku, včetně jednotlivých vsí. Mimo jiné se zde uvádí:

...**ves pustu Vozrannov** (je to Vržanov), **ves pustu Zhorcovo***(je to Zhořovo), **Novů Ves, pustu, ves pustu Prosení** (Prosenín), **ves pustu Rychýřka, ves Svatoslav u Luk, ves Světlá u Chlumku, ves Světlá u Pavlínova, ves Radičovice, ves Arklbice, ves Chrapinov'** (Chřeptov), **ves pustá Nehradov, vcs pustá Kojetín, ves pustá Popuovky, ves a duvor Hostákov s desátkem obilným...**

(MZD B XXVII, F.9 STR. 373)

Opravdu! Jsou tu uvedeny dvě vsi Světla a chybí u nich poznámka pustá. Zpusťly tedy až po roce 1556? **Žďárnou ani Žďírnou** či něco podobného jsem mezi do desek ukládanými vesnicemi nenašla. Nebyla uvedena ani mezi osedlými, ani pustými. Zanikla tedy mnohem dříve než Světla a v 16. století již po ní nebylo ani vidu ani slechu, takže vymizela z lidské paměti, a tedy i z listin? Pátřejme však dále.

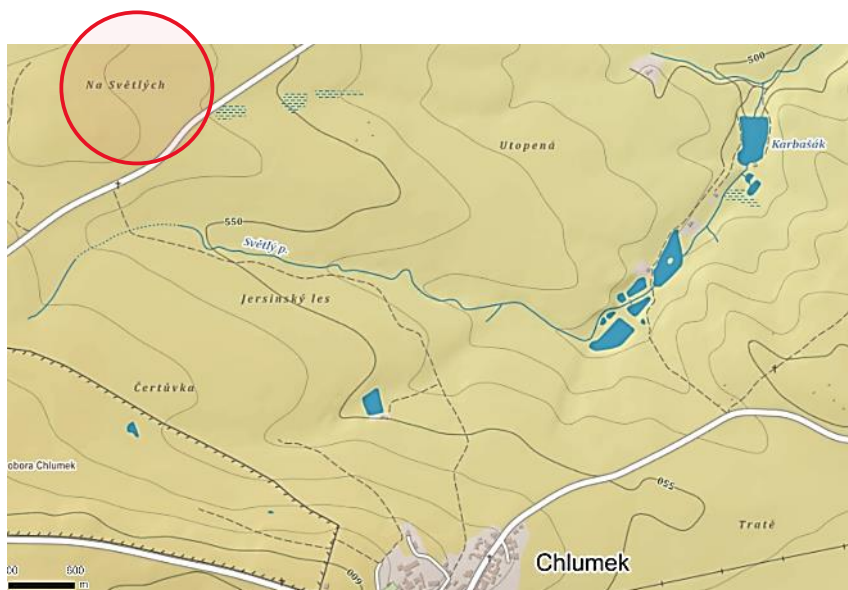
Roku 1557 koupil **Jan starší Stránecký ze Stránec** od Vratislava z Pernštejna mimo jiné:

*... městečko Měřín s kostelním podacím, s platem z pivovaru, ..., ves pustá Chřaptov, ves pustá Svařanov, **ves pustá Světlá u Chlumku, ves pustu Světlú u Pavlínova**, s many a s všelijaká povinností, kteráž na nich podle listu, ode mne jim daného, spravedlivě náleží...* (MZD B XXVII, STR.377 F.13)

I tady jsou zapsány **dvě vsi Světla, obě jsou však označeny již jako pusté**. To by tedy znamenalo, že musely zpusťnout obě mezi lety 1556 a 1557.

Když se podíváme ještě o dva roky dále, kdy Jan Stránecký odprodal část majetku **roku 1559** bratřím Janovi a Rafaelovi Chroustenským z Malovar a na Německém Rudolci, najdeme v zemských deskách, že ukládá:

*...městečko Měřín, Blížkov, Dědkov, Milíkov, Černou, Jersín, Řehořov, Meziříčko, Chlumeck, Jamné, Zhoř Housecí (Černickou), Stáj, Rybné a **ves Světla, pustá, u Chlumku...*** (MZD XXVIII, STR. 387, FOL. 6 V)

A je to. Světla pustá jsou už jen jedna. A to u Chlumku. Proč? Pokud zpusťly obě vsi ve stejnou dobu bylo by možné, že se na jednu z nich tak brzy zapomnělo? Nebo obě zaniklé vsi splynuly ve vzpomínkách v jednu pouze během jediného roku?

A možná to má všechno mnohem jednodušší vysvětlení – Stránecký neprodal všechnen majetek, ale jen jeho část. Možná tedy, že Světla u Pavlínova se nacházela v té druhé, nejmenované části, která zůstala majetkem Stráneckých

Tak jako tak, vypadá to, že záhadu dvou vesnic Světla ani jejich zpustnutí nejsme z nám dostupných pramenů schopni zatím rozluštit.

V době mezi roky 1556–1559 jsem na měřínsku nenašla ani žádnou zásadní událost, která by zpustnutí oněch vsí vysvětlila.

A tak se můžeme o příčině pouze domýšlet podle obecných informací z té doby.

Byl to požár? Ten by vysvětlil mnohé. Chalupy byly především dřevěné, manipulovalo se s otevřeným ohněm... stačila malá neopatrnost nebo lidská závist a oheň se mohl rozšířit velmi rychle na celou ves.

Nějaká epidemie? Chudý kraj, vyčerpaný válečnými konflikty a místními šarvátkami... Udává se, že 14. a následující 15. století bylo ve znamení morových epidemií a v období let 1350–1650 se morové (a nejen morové) epidemie opakovaly zhruba každé 2 roky. Z dochovaných střípků zpráv lze alespoň částečně zjistit lokální výskyt „morových“ a jiných epidemií v 16. stol. v letech: 1558, 1563, 1564-65 (syfilis), 1585, 1598-1599... Ani matriky zemřelých nám s tímto nepomohou – na měřínsku začínají až od roku 1626 a evangelické matriky „těch našich“ až od roku 1791...

Neúroda? Hladomor? Války? Ano, na území Moravy se v tomto období neválčilo, ale vedly se „vojny s Turkem“. Odehrávaly se sice dostatečně daleko od nás, ale dotýkaly se celé Moravy. Také meziříčsko plnilo funkci lidské a materiální základny pro bojující vojsko i pro budovanou obranu... Roku 1523 povolil zemský sněm Ludvíkovi berni na výpravu proti Turkům, roku 1528 Moravané staví proti tureckému nebezpečí do pole 3.000 pěších a 300 jezdců a roku 1529 se na moravských hranicích poprvé objevili Turci. Opravují se hradby měst a hradů, zbrojí se, posádky jsou posíleny. Vojsko čítá 20.000 pěších a 1.000 jízdních. Část vojska byla pod vedením Jana z Pernštejna poslána k posílení obrany Vídně... další vyprávění „o té vojně s Turky“ by zabralo přinejmenším jednu samostatnou kapitolu. Chtěla jsem tím jen naznačit, že pak následují další a další usnesení zemského sněmu o válečné berni a pohotovosti. Bylo stanoveno, kolik majetku kdo odvede, jak bude vystavěno vojsko, kolik bude pěších, jízdních... a nikdo nebyl šetřen...

Nakonec tedy nelze vyloučit pustnutí vsí v důsledku sbíhání poddaných za lepším živobytím. Třeba do měst. Poddaný byl připoután k půdě, stěhování bylo velmi omezené, ale podíl všech dosud jmenovaných možných příčin spolu s růstem poddanských robot vedlo i k častému sbíhání poddaných.

A na příště nám zbývá ze „zaniklých“ už jen Zhořovo. Vaše kronikářka Mirka